

Pietismus a prohibice aneb Rothbard k pochopení americké zahraniční politiky

svobodny-svet.cz/pietismus-a-prohibice-aneb-rothbard-k-pochopeni-americke-zahranicni-politiky

24. prosince 2022

Jedno z mála důležitých opomenutí v knize profesora Higgse je klíčová role postmileniálského pietistického protestantismu ve směřování směrem k etatismu ve Spojených státech. Agresivní „evangelická“ forma pietismu, převládající od 30. let 19. století na severu, ovládla do 90. let 19. století jižanský protestantismus a hrála klíčovou roli v progresivistickém hnutí po přelomu století a během 1. světové války. Evangelický pietismus měl za to, že předpokladem pro to, aby byl člověk spasen je to, že tento udělá, co může, aby byli spaseni i všichni ostatní. A udělat, co může, znamenalo, že stát se musí stát klíčovým nástrojem při maximalizaci šancí lidí na spasení. Obzvláště stát hraje ústřední roli v potlačení hříchu, a v tom, že „učiní Ameriku zbožnou.“ Pro pietisty byl hřích velmi široce definován, jakožto jakákoliv moc, která mohla zatemnit mysl lidí tak, že nemohli používat teologickou svobodnou vůli k dosažení spasení. Zvláště důležité bylo otroctví (až do Americké občanské války), démon rum a římskokatolická církev,

vedená antikristem v Římě. V dekadách po občanské válce převzala místo otroctví „rebelie“ v pietistickém obviňování jejich velkého politického nepřítele, Demokratické strany. (7) Potom v roce 1896, s evangelickou konverzí jižanského protestantismu a přijetím řídce obydlených horských států do Unie, William Jennings Bryan byl schopen dát dohromady koalici, která transformovala Demokraty na pietistickou stranu a ukončila navždy kdysi hrdou roli strany jakožto příznivce liturgického (katolického a augšpurského) křesťanství a osobní svobody a laissez-faire. (8)

Pietisté 19. a raného 20. století byli všichni postmileniáni: Věřili, že druhý příchod Krista nastane poté, co uplyne milénium – tisíc let od ustavení Božího království na zemi – tohoto ustavení mělo být dosaženo na zemi pomocí lidského úsilí. Postmileniáni tak měli tendenci být etatisty, stát se měl stát důležitým nástrojem v potlačení hříchu a pokřesťanštění společenského řádu tak, aby se urychlil Ježíšův návrat na zem. (9)

Profesor J. H. Timberlake elegantně shrnuje tento politicko-náboženský konflikt: „Na rozdíl od těchto extrémních a apokalyptických sekt, které odmítají svět a stahují se z něho, jakožto z beznadějně zkaženého, a na rozdíl od konzervativnějších církví, jako jsou katolíci, episkopální církev a luteráni, které mají tendenci k uvolněnějšímu postoji směrem ke vlivu náboženství na kulturu, evangeličtí protestanté by měli překonat zkaženost světa dynamickým způsobem, ne jen konvertováním lidí na Kristovu víru, ale také pokřesťanštěním společenského řádu skrze moc a donucující zákony. Podle tohoto pohledu bylo křesťanovou povinností použít světskou moc státu k přetvoření kultury tak, že komunita věřících v moc by si zachovala čistotu a práce na zachránění neobrozených lidí by byla jednodušší. Tak nebylo jednoduše funkcí práva se jen vyhnout zla, ale vzdělávat a pozdvihovat. (10)

Jak prohibice, tak progresivní reformy byly pietistické a obě hnutí, jak se po roce 1900 rozšiřovala, se stávala rostoucí měrou propletená. Prohibition Party (strana za prohibici) dříve

omezená – přinejmenším programově – na jedinou záležitost se rostoucí měrou stala po roce 1904 opravdu progresivní. Anti-Saloon League (volně přeloženo jako Liga proti výčepům), hlavní prostředek pro agitaci ve prospěch prohibice po roce 1900 byla také zřetelně oddaná progresivním reformám. Tak na výročním mítinku roku 1905 se reverend Howard H. Russel radoval nad sílícím hnutím za progresivní reformy a obzvláště vítal Theodora Roosevelta (1858-1919), jako „vůdce hrdinského charakteru, absolutně poctivého charakteru a čistoty života, nejpřednějšího muže na světě...“ (11) Na setkání Ligy proti výčepům roku 1909 reverend Purley A. Barker velebil odborové hnutí jako svatou křížovou výpravu za spravedlnost a solidní jednání. Setkání ligy v roce 1915, které přitáhlo na 10 tisíc lidí, bylo stejnou směsí etatismu, společenských služeb a bojovného křesťanství, které značilo národní mítink Progresivní strany v roce 1912. (12) A na červnovém setkání ligy roku 1916 biskup Luther B. Wilson tvrdil, že beze sporu, každý, kdo je přítomen by měl bezpochyby vítat progresivní reformy, které budou navrženy.

Během Progresivní éry se stalo Sociální evangelium (Social Gospel) částí hlavního proudu pietistického protestantismu. Většina evangelických církví vytvořila komise pro sociální službu, aby vyhlásili Sociální evangelium a prakticky všechny denominace přijaly Sociální evangelium sestavené roku 1912 Komisí pro církve a sociální práci z Federální rady církví (Commissions of the Church and Social Service of the Federal Council of Churches). Víra volala po zrušení dětské práce, po omezování ženské práce, po právu pracovníků se organizovat (tj. povinné kolektivní vyjednávání), odstranění chudoby a po „rovnoměrném“ rozdělování národního důchodu. A především byl otázkou společenského zájmu problém s alkoholem. Víra tvrdila, že alkohol byl hlavní překážkou směrem k ustavení Království Božího na zemi a obhajovala „ochranu jednotlivce a společnosti před sociálními, ekonomickými a morálními škodami obchodu s lihovinami. (13)

Vůdcové Sociálního evangelia byli ohnivými zastánci etatismu a prohibice. Zahrnovali reverenda Waltera Rauschenbushe a reverenda Charlese Stelze, jehož traktát *Why Prohibition!* (1918) byl distribuován, po vstupu Spojených států do 1. světové války, Komisi pro zdrženlivost Federální rady církví (Commission on Temperance of the Federal Council of Churches), vůdcům pracujících, členům Kongresu a důležitým vládním činitelům. Zvláště důležitým vůdcem Sociálního evangelia byl reverend Josiah Strong, jehož měsíčník „*The Gospel of the Kingdom*“ byl vydáván Strongovým Americkým institutem pro sociální službu (American Institute of Social Service). V jednom článku podporujícím prohibici vydaném v červenci 1914 *The Gospel of the Kingdom* vítal progresivní duch, který byl hřebíkem do rakve „osobní svobodě“: „Osobní svoboda“ je přinejmenším nekorunovaným, sesazeným králem, kterého nikdo nemá ve zbožné úctě. Sociální uvědomění je tak dalece rozvinuto a stává se tak autokratickým, že instituce a vláda musí brát zřetel na jeho mandát a musí sdílet podle toho jeho způsob života. Nejsme již více zstrašeni starým strašákem – „paternalismem vlády.“ Tvrdíme bez obalu, je to záležitost vlády, aby byla právě taková – paternalistická. Nic humánního nemůže být cizí opravdové vládě.

(14)

Jako praví křižáci nebyli pietisté spokojeni s tím, aby se zastavili u vymýcení hříchu ze samotných Spojených států. Jestliže byl americký pietismus přesvědčen, že Američané byli Bohem vybraní lidé, určení k ustavení Božího království v rámci Spojených států, jistě se nemohlo pietistické náboženství a morální povinnost zde zastavit. V jistém smyslu byl celý svět americkým šálkem kávy. Jak to vysvětlil profesor Timberlake, jakmile bylo Boží království v procesu ustavení ve Spojených státech: „nicméně bylo americkou misíí rozšiřovat tyto ideály a instituce do ciziny tak, aby Království Boží mohlo být ustaveno na celém světě. Američtí protestanté nebyli podle toho uspokojeni jen prací na Království Božím v USA, ale cítili se nuceni asistovat také při reformování zbytku světa.“ (15)

Americký vstup do 1. světové války poskytl naplnění snů o prohibici. Na první místě, všechna výroba potravin byla podrobena kontrole Herberta Hoovera (1874-1964), „cara“ Administrace potravin (Food Administration). Ale pokud americká vláda kontrolovala a rozdělovala zdroje potravin, měla povolit, aby drahocenna vzácná nabídka obilí byla přeměrována k „plýtvání,“ pokud ne ke hříchu v podobě výroby lihovin? Ačkoliv méně, než dvě procenta americké produkce obilovin směřovalo do výroby lihovin, mysleme na hladovějící děti světa, které by jinak mohly býti nakrmeny. Jak progresivní týdeník Independent demagogicky tvrdil. „Má mít mnoho lidí jídlo nebo trocha lidí alkohol?“ Kvůli údajnému účelu „uspořené“ obilí sepsal Kongres dodatek k Leverovu Food and Fuel Control Act (čili něco jako Zákon o řízení stran potravin a paliva předložený poslancem As. Fr. Leverem) z 10. srpna 1917, že je absolutně zakázáno používat potraviny, tudíž i obilí pro výrobu lihovin. Kongres by přidal prohibici i na výrobu vína nebo piva, ale prezident Wilson přesvědčil Ligu proti výčepům, že by mohl provést tento stejný cíl postupně, a tak se vyhnout zdržovacím obstrukcím odpůrců v Kongresu. Nicméně Herbert Hoover progresivista a stoupenec prohibice, přesvědčil Wilsona, aby vydal 8. prosince 1917 nařízení značně omezující obsah alkoholu v pivu a omezující množství potravin, které mohlo býti použito pro jeho výrobu. (16)

Stoupenci prohibice byli schopní využít Leverův zákon a proválečný patriotismus s dobrým účinkem. Tak paní W. E. Lindseyová, žena guvernéra státu Nové Mexiko přednesla v listopadu 1917 řeč, která oslavovala Leverův zákon a prohlašovala: „Vedle dlouhého seznamu tragédií vytvořených obchodem s lihovinami, je ekonomické plýtvání příliš velké, aby mohlo býti v této době tolerováno. S tak mnoha lidmi spojeneckých národů, kteří jsou před branami hladovění, by bylo zločinným nevděkem pokračovat ve výrobě whisky.“ (17)

Dalším odůvodněním prohibice během války byla údajná nutnost ochraňovat americké vojáky před nebezpečím alkoholu pro jejich zdraví, jejich morálku a jejich nesmrtelné duše. Jakožto výsledek

zákona Selective Service Act z 18. května 1917 Kongres se postaral o to, že tzv. suché zóny musí být ustaveny okolo každé armádní základny a bylo učiněno nelegálním prodávat anebo i darovat lihoviny jakémukoliv členu vojska v rámci těchto zón, a to i v soukromém domě. Jakýkoliv opilý voják byl předmětem válečného soudu.

Ale nejtěžším úderem směrem k národní prohibici byl Ligou proti výčepům navržený 18. dodatek k ústavě, který stavěl výrobu, prodej, dopravu, vývoz nebo dovoz opojných nápojů mimo zákon. Byl přijat Kongresem a předložen státům nakonci prosince 1917. „Mokrě“ argumenty o tom, že prohibice se ukáže jako nevynutitelná se setkaly s obvyklými „suchými“ argumenty apelujícími na vyšší principy: Mělo by být právo proti vraždám a loupežím zrušeno jednoduše proto, že nemůže být zcela vynuceno? A argumenty, že soukromé vlastnictví by bylo nespravedlivě konfiskováno byly také smeteny stranou s prohlášením, že vlastnictví škodlivé zdraví, morálce a bezpečnosti lidí by mělo být předmětem konfiskace bez náhrady.

Když Leverův zákon činil rozdíl mezi tvrdým alkoholem (zakázaným) a pivem a vínem (omezenými), pokoušel se pivovarnický průmysl zachránit svoji kůži odstříhnutím se od poskvrněných destilovaných nápojů. „Opravdový vztah k pivu,“ stála si na svém Asociace amerických sládků (United States Brewers Association), „je spojen s lehkými víny a nealkoholickými nápoji, ne s tvrdým alkoholem.“ Sládci (a pivovary) ujišťovali o své touze „oddělit se jednou pro vždy od vazeb, které pojily naši užitečnou produkci s tvrdými nápoji.“ Ale tento zbabělý postoj dobře sládkům neposloužil. Konec konců, jedním z hlavních cílů „suchých“ bylo zničit sládky, jednou pro vždy, zničit ty, jejichž produkty byly ztělesněním pijáckých návyků mas Američanů s německým původem, jak katolíků, tak luteránů, liturgických křesťanů a všech pivařů. Američané s německým původem byli nyní lovnou zvěří. Nebyli všichni agenti satanského

Kaisera, se sklony k ovládnutí celého světa? Nebyli vědomými agenty obávané hunské kultury, směřující ke zničení americké civilizace? A nebylo nejvíce sládků Němců?

A tak Liga proti výčepům hřímala, že „němečtí sládkci učinili tisíce mužů neschopnými, a tak poškodili republiku v její válce s pruským militarismem.“ Podle všeho Liga proti výčepům nevěnovala pozornost práci německých sládků v Německu, kteří pravděpodobně vykonali užitečné služby tím, že učinili „pruský militarismus“ bezmocným. Sládkci byli obviněni z toho, že jsou pro němečtí a přispívali tisku (podle všeho bylo v pořádku být pro anglický anebo podporovat tisk, pokud někdo nebyl sládkem). Vrchol obvinění přišel od jednoho stoupence prohibice: „My máme německé nepřátele,“ varoval tento, „také v této zemi. A nejhorší ze všech našich německých nepřátel, nejzrádnější, nejhrozivější jsou (značky) Pabst, Schlitz, Blatz a Miller.“ (18)

V tomto druhu atmosféry sládkci neměli šanci a 18. dodatek šel ke státům, postavil mimo zákon výrobu všech forem lihovin. Protože již 27 států lihoviny zakázalo, znamenalo to, že jen dalších devět muselo přijat tento pozoruhodný dodatek, který přímo zapojil federální nařízení do toho, co bylo v nejlepším případě otázkou politické moci států. 36 států přijalo 18. dodatek 16. ledna 1919 a do konce února všechny kromě tří států (New Jersey, Rhode Island a Connecticut) učinily lihoviny protiústavními, stejně jako nelegálními. Technicky vstoupil dodatek v platnost následujícího ledna, ale Kongres uspíšil věc tím, že přijal War Prohibition Act 11. listopadu 1918, který zakazoval výrobu piva a vína od května 1919 a postavil mimo zákon prodej opojných nápojů po 30. červnu 1919, tento zákaz pokračoval v platnosti až do konce demobilizace. Tak celková národní prohibice ve skutečnosti začala 1. července 1919, s tím že 18. dodatek začal platit o šest měsíců později. Ústavní dodatek potřeboval prováděcí zákon ze strany Kongresu, Kongres ho vydal jako National Prohibition Act, který byl prosazen i přes veto presidenta Wilsona nakonci října 1919.

S bitvou proti démonu rumu vybojovanou doma, se začali nedočkaví obhájci pietistického prohibicionismu rozhlížet po nových zemích k dobytí. Dnes Amerika, zítra svět. V červnu 1919 triumfující Liga proti výčepům svolala mezinárodní konferenci o prohibici do Washingtonu a vytvořila Světovou ligu proti alkoholismu (World League Against Alcoholism). Světová prohibice konec konců byla nutná k dokončení práce, která by učinila svět bezpečným pro demokracii. Cíle stoupenců prohibice byly ohnivě vyjádřeny reverendem A. C. Banem na setkání Ligy proti výčepům v roce 1917, když bylo vítězství v Americe na dosah. K divoce pokřikujícímu davu Bane hřímal: „Amerika se ‚dostane na vrchol‘ v největší humánní bitvě [proti lihovinám] a nasadí tak vítězný počestný standard prohibice pro co nejvyšší věhlas národa. Po spatření gesta pozvání od našich sesterských národů v zámoří, zápasících se stejným dlouholetým nepřítelem, půjdeme vpřed s misionářským duchem a křížovou výpravou pomáhat vytlačit démona popíjení ze všech civilizací. S USA razícím cestu, s vírou ve všemocného Boha a s vlasteneckýma rukama nesoucíma naši neposkvrněnou vlajku, emblém občanské čistoty, brzy dáme lidstvu neocenitelný dar světové prohibice.“ (19)

Naštěstí stoupeneci prohibice zjistili, že zdráhající se svět je tvrdým oříškem k rozlousknutí.

Pokračování příště

| bawerk.eu

(7) Proto to známé proklínání, které bylo metáno nakonci kampaně roku 1884, která přivedla Demokraty k presidentskému místu poprvé od doby Americké občanské války, že Demokratická strana byla stranou „rumu, katolictví a rebelie.“ V této jedné frázi byl schopen newyorský protestantský duchovní shrnout politické zájmy pietistického hnutí. (8) Pro uvedení do narůstajícího množství literatury o „etnoreligionistické“ politické historii ve Spojených

státech viz Paul Kleppner, *The Cross of Culture* (New York: the Free Press, 1970); a idem, *The Third Electoral System, 1853–1892* (Chapel Hill: University of North Carolina Press, 1979). Pro nejnovější výzkumy stran vytvoření Republikánské strany jakožto pietistické strany, odrážející propojenou třídu pietistických zájmů – proti otroctví, prohibice a antikatolictví viz William E. Gienapp, “Nativism and the Creation of a Republican Majority in the North before the Civil War,” *Journal of American History* 72 (prosinec 1985): str. 529–559.

(9) Ortodoxní augustinánské křesťanství následované liturgickým křesťanstvím, je „a-mileniánské,“ tj. věří, že „milénium“ je jednoduše metaforou pro vznik křesťanské církve, a že Ježíš se navrátí bez lidské pomoci a v čase, který si sám určí. Moderní „fundamentalisté,“ jak byli nazýváni od raného 20. století, jsou „premileniáni,“ tj. věří, že Ježíš se vrátí, aby ohlásil tisícileté Boží království na zemi, dobu poznamenanou různými „souženými“ a Armageddonem, než historie konečně skončí. Premileniáni nebo „mileniáni“ nemají etatistické sklony postmileniánů; místo toho mají tendenci se zaměřovat na předpovídání a známky Armageddonu a příchodu Ježíše. (Pozn. překladatele: Tisícileté království je v křesťanské církvi očekávané období, kdy bude Ježíš Kristus osobně vládnout na zemi po dobu tisíciletí. Poté má nastat nejprve poslední soud, a pak bude následovat věčný stav. Tato víra se zakládá na starozákonních prorocích, kteří mluvili o mesiášském království a na oddílu ze Zjevení 20, který udává dobu trvání tohoto království 1000 let

(10) James H. Timberlake, *Prohibition and the Progressive Movement, 1900–1920* (New York: Atheneum, 1970), str. 7–8.

(11) Citováno v Timberlake, *Prohibition*, str. 33.

(12) Mítink Progresivní strany byl mocným spojením všech hlavních trendů progresivního hnutí: etatistických ekonomů, technokratů, sociálních inženýrů, sociálních pracovníků, profesionálních pietistů a společníků J. P. Morgan a spol. Vůdci sociálního evangelia Lyman Abbon, reverend R. Heber Newton a

reverend Washington Gladden byli vůdčími delegáty Progresivní strany. Progresivní strana se prohlašovala sama za „opětovné propuknutí religiózního ducha amerického politického života.“ Řeč Theodora Roosevelta, která měla ohlas, byla významně nazvána „Vyznání víry,“ a jeho slova byla zdůrazňována slovy „amen“ a trvalým zpěvem pietistických křesťanských hymnů ze strany shromážděných delegátů. Ti zpívali „Onward Christian Soldiers,“ „The Battle Hymn of the Republic,“ a obzvláště buditelskou hymnu „Follow, Follow, We Will Follow Jesus,“ se slovem „Roosevelt“ nahrazujícími „Ježíš“ při každé příležitosti. Zděšené noviny New York Times shrnuly neobvyklou zkušenost tím, že nazvaly shromáždění progresivistů jako „mítink fanatiků.“ A dodaly, „Nebyl to vůbec mítink. Bylo to shromáždění, náboženských fanatiků. Bylo to takové shromáždění jaká držel Peter Poustevník. Byl to metodistický tábor, který se dal do politických záležitostí. Citováno v John Allen Gable, *The Bull Moose Years: Theodore Roosevelt and the Progressive Party* (Port Washington, N. Y.: Kennikat Press, 1978), str. 75.

(13) Timberlake, *Prohibition*, str. 24.

(14) Citováno v Timberlake, *Prohibition*, str. 27. Nebo, když reverend Stelze uvádí ve *Why Prohibition!*,: „Není zde žádná taková věc jako absolutní právo jednotlivce dělat jakoukoli specifickou věc nebo jíst nebo pít jakoukoliv věc nebo si užívat sdružování s něčí rodinou nebo i žít, jestliže je tato věc v rozporu s právem veřejné nutnosti.“ Citováno v David E. Kyvig, *Repealing National Prohibition* (Chicago: University of Chicago Press, 1979), str. 9.

(15) Timberlake, *Prohibition*, str. 37-38.

(16) Viz David Burner, *Herbert Hoover: A Public Life* (New York: Alfred A. Knopf, 1979), str. 107.

(17) James A. Burran, „Prohibition in New Mexico, 1917.“ *New Mexico Historical Quarterly* 48 (duben 1973): str. 140-141. Paní Lindseyová samozřejmě neprojevila žádný zájem o to, že Němci, spojenci a neutrální země v Evropě jsou předmětem hladovění kvůli britské námořní blokádě. Jedinými oblastmi Nového Mexika, které

odporovaly křížové výpravě za prohibici v referendu roku z listopadu 1917 byly oblasti s převahou hispánských katolíků. (18) Timberlake, Prohibition, str. 179.

■ ■ ■ ■ ■ (2 votes, average: 4,00 out of 5)

>> Podpora

Svobodný svět nabízí všechny články zdarma. Náš provoz se však neobejde bez nezbytné finanční podpory na provoz. Pokud se Vám Svobodný svět líbí, budeme vděčni za Vaši pravidelnou pomoc. Děkujeme!

Číslo účtu: 4221012329 / 0800

>> Pravidla diskuze

Než začnete komentovat článek, přečtěte si prosím pravidla diskuze.

>> Jak poslat článek?

Chcete-li také přispět svým článkem, zašlete jej na e-mail: redakce (zavináč) svobodny-svet.cz. Pravidla jsou uvedena [zde](#).

